Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kaheksas koda)

21. mai 2014*

Juurdepääs dokumentidele — Määrus (EÜ) nr 1049/2001 — Dokumendid, mis puudutavad OLAF juurdlust Süüria infrastruktuuri ajakohastamise projekti elluviimise kohta — Juurdepääsu keelamine — Kontrollimiste, uurimise ja audiitorkontrolli eesmärkide kaitsega seotud erand

Kohtuasjas T-447/11,

Lian Catinis, elukoht Damaskus (Süüria), esindaja: advokaat S. Pappas,

hageja,

versus

Euroopa Komisjon, esindajad: J-P. Keppenne ja F. Clotuche-Duvieusart,

kostja,

mille ese on nõue tühistada Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) 10. juuni 2011. aasta otsus, millega ühelt poolt jäetakse rahuldamata väidetav taotlus lõpetada OLAF juurdlus Süüria infrastruktuuri ajakohastamise projekti elluviimise kohta ja teiselt poolt keeldutakse juurdepääsu võimaldamisest selle juurdluse toimiku teatavatele dokumentidele,

ÜLDKOHUS (kaheksas koda),

koosseisus: kohtunik M. Kancheva koja esimehe ülesannetes, kohtunikud C. Wetter (ettekandja) ja V. Kreuschitz,

kohtusekretär: ametnik S. Spyropoulos,

arvestades kirjalikus menetluses ja 16. jaanuari 2014. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

1 Institutsioonide ja sektorite ajakohastamise vahend (ISMF) on Euroopa Liidu programm, mille eesmärk on anda Süüria asutustele tehnilist abi eelkõige keskvalitsuse majanduslikuks ajakohastamiseks.

* Kohtumenetluse keel: inglise

2 Kuivõrd ISMF programmi elluviimisel Süürias esines väidetavalt rikkumisi, siis alustas Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) 16. oktoobrist 2007 mitu seotud juurdlust, et teha kindlaks nende väidete tõelevastavus. Juurdluse käigus küsitlesid OLAF uurijad muu hulgas hageja Lian Catinis'd ja teisi Süürias programmi elluviimise eest vastutavaid eksperte.

3 Hageja esitas OLAF üksuse juhile 3. augustil 2010 saadetud kirjas mitu etteheidet seoses juurdluse läbiviimise ja kestusega ning nõudis juurdluse lõpetamist.

4 OLAF üks direktoritest teatas 23. septembril 2010 hagejale, et OLAF juurdlus, mis puudutab Süürias ISMF programmi elluviimise käigus väidetavalt toime pandud rikkumisi, on endiselt pooleli. Juurdluse konfidentsiaalsust ette nägevat õiguslikku raamistikku täpsustades palus see direktor hagejal täpsustada tema õigust sellist nõuet esitada.

5 Hageja täpsustas 18. oktoobril 2010, et ta tegutseb enda nimel ning palus OLAF-l talle esitada teda puudutavad juurdluse dokumendid ja nõudis uuesti juurdluse lõpetamist.

6 OLAF üks direktoritest vastas hagejale 21. veebruari 2011. aasta kirjaga, et viimati nimetatu peab esitama rohkem infot nende dokumentide kohta, millega ta soovib Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määruse (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, lk 43; ELT eriväljaanne 01/03, lk 331) alusel tutvuda. Samas kirjas teavitati hagejat tema õigusest kinnitada oma esialgset dokumentidele juurdepääsu taotlust viieteistkümne tööpäeva jooksul.

7 Hageja esitas 15. märtsil 2011 kordustaotluse, milles ta muu hulgas märkis, milliseid dokumente tema taotlus puudutab, ning esitas põhjused, miks ta leiab, et määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõikes 2 sätestatud juurdepääsu võimaldamisest tehtavad erandid ei ole talle kohaldatavad. Hageja väitis samuti, et juurdluse läbiviimisega viivitamine kahjustas tema õigust olla õigeaegselt ära kuulatud.

8 OLAF peadirektor teatas 10. juuni 2011. aasta kirjas hagejale, et ta ei saa rahuldada hageja esitatud dokumentidele juurdepääsu taotlust. Direktor täpsustas eelkõige, et huvitatud isikutel ei ole eriõigust OLAF juurdluse toimikule vahetuks juurdepääsuks, ja selgitas põhjuseid, miks ei saa määruse nr 1049/2001 alusel võimaldada juurdepääsu kaheksale dokumendile, mille kohta OLAF oli lõpuks tuvastanud, et need moodustavad taotluse eseme. OLAF peadirektor andis siiski hagejale – küll mitte määruse nr 1049/2001, vaid asutusesiseste menetluseeskirjade alusel – 27. novembril 2007 hageja ja kahe OLAF uurija vahel toimunud vestluse protokolli koopia.

Menetlus ja poolte nõuded

9 Hageja esitas käesoleva menetluse algatamiseks hagiavalduse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 9. augustil 2011.

10 Euroopa Komisjon esitas kostja vastuse, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 3. novembril 2011.

11 Hageja ei esitanud määratud tähtaja jooksul repliiki.

12 Üldkohus (kuues koda) määras 16. juuli 2013. aasta määrusega Üldkohtu kodukorra artikli 65 punkti b, artikli 66 lõike 1 ja artikli 67 lõike 3 kolmanda lõigu alusel, et komisjon peab esitama kõnealused dokumendid, märkides samas, et neid dokumente ei edastata käesoleva menetluse raames hagejale. See korraldus täideti.

13 Üldkohtu liikmete osalise asendamise tõttu määrati ettekandja-kohtunik kaheksanda koja koosseisu ja seega anti ka käesolev kohtuasi sellele kojale lahendada.

14 Kuna koja esimehel esines takistus käesoleva asja läbivaatamisel osalemiseks, määras Üldkohtu president kodukorra artiklis 6 sätestatud korra kohaselt esimese kohtuniku tema asendamiseks ja kodukorra artikli 32 lõike 3 alusel teise kohtuniku koja koosseisu täiendamiseks.

15 Ettekandja-kohtuniku ettekande põhjal otsustas Üldkohus (kaheksas koda) avada suulise menetluse.

16 Poolte kohtukõned ja Üldkohtu küsimustele antud vastused kuulati ära 16. jaanuaril 2014 toimunud kohtuistungil.

17 Hageja palub Üldkohtul:

— tühistada OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirjas sisalduvad otsused osas, milles nendega keeldutakse juurdluse lõpetamisest ja ei lubata hagejale juurdepääsu tema toimikule;

— mõista kohtukulud välja komisjonilt.

18 Komisjon palub Üldkohtul:

— jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata osas, milles see käsitleb väidetavalt vaikimisi tehtud otsust juurdlust mitte lõpetada, ja jätta hagi põhjendamatuse tõttu rahuldamata osas, milles see käsitleb otsust mitte lubada hagejale juurdepääsu tema isikutoimikule;

— mõista kohtukulud välja hagejalt.

Õiguslik käsitlus

19 Hageja väidab, et OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta otsusega keeldus OLAF rahuldamast nii tema peamist taotlust lõpetada juurdlus kui ka tema taotlust tutvuda nimetatud juurdluse toimikuga.

Nõue tühistada OLAF väidetavalt vaikimisi tehtud otsus, millega keeldutakse juurdlust lõpetamast

Poolte argumendid

20 Hageja põhjendab oma nõuet, et Üldkohus tühistaks OLAF väidetavalt vaikimisi tehtud otsuse juurdlust mitte lõpetada, peamiselt kahe väitega.

21 Oma esimeses väites leiab hageja, et kuna OLAF jätkas juurdlust ebamõistlikult pika aja jooksul ning ei teavitanud huvitatud isikuid ega kuulanud neid ära, siis ei rikkunud ta oluliselt mitte ainult hea halduse põhimõtet, süütuse presumptsiooni ja kaitseõigusi, vaid kuritarvitas ka oma võimu.

22 Hageja teise väite kohaselt rikkus OLAF oma kohustust esitada põhjused, miks ta otsustas juurdlust mitte lõpetada. OLAF rikkus sellega, et ta ei põhjendanud hageja juurdluse lõpetamise taotluse vaikimisi rahuldamata jätmist, olulist vorminõuet ja hageja põhiõigusi, mis on eelkõige sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklites 41 ja 48. Hageja on samuti seisukohal, et juurdlust mõistlikust menetlusajast pikema aja vältel jätkates, see tähendab üle 41 kuu, ja hagejat sellest mitte teavitades, rikkus OLAF Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. mai 1999. aasta määruses (EÜ) nr 1073/1999 Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdluste kohta (EÜT L 136, lk 1; ELT eriväljaanne 01/03, lk 91) sätestatud menetluseeskirju ning põhimõtteid, mis on sõnastatud OLAF käsiraamatus juurdlusi käsitlevate suuniste ja OLAF töötajatele kohustuslike menetluste kohta. Samal seisukohal on hageja sõnul OLAF järelevalvekomitee. Lõpuks rõhutab hageja, et kuigi teatavad OLAF

juurdlustoimingud kvalifitseeriti isikut mitte kahjustavateks ettevalmistavateks meetmeteks, tuleneb siiski kohtupraktikast, et oluliste menetlusnormide ja põhiõiguste rikkumine ettevalmistavate juurdluste käigus võib mõjutada OLAF juurdluste põhjal vastu võetud lõppotsuse seaduslikkust.

23 Komisjon leiab, et OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirja ei saa käsitada nii, et see sisaldab kõnealuse juurdluse lõpetamise taotluse vaikimisi rahuldamata jätmist.

Üldkohtu hinnang

24 Käesolevas asjas palub hageja tühistada OLAF väidetavalt vaikimisi tehtud otsuse juurdlust mitte lõpetada.

25 Nagu juba märgitud, väidab hageja, et kuna OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta otsus ei käsitle tema peamist taotlust lõpetada juurdlus, siis tuletab ta sellest, et tema taotlus lõpetada OLAF teostatav juurdlus, on jäetud vaikimisi rahuldamata.

26 Esiteks tuleb sarnaselt komisjoniga tõdeda, et kuigi hageja on mitu korda kaevanud OLAF juurdluse kestuse üle, ei ole ta formaalselt jäänud nõude juurde, et vastu võetaks juurdlust lõpetav otsus. Siinkohal olgu märgitud, et hageja nõudis tõesti oma 3. augusti 2010. aasta kirjas juurdluse lõpetamist. Oma 18. oktoobri 2010. aasta kirjas ta küll kordab sama nõuet, kuid üksnes juhul, kui juurdluse lõpetamist võib pidada võimalikuks. Juhuks kui OLAF leiab, et juurdluse lõpetamine ei ole selles staadiumis võimalik, lisas hageja taotluse tutvuda nimetatud juurdluse toimikus teda puudutavate dokumentidega. 15. märtsi 2011. aasta kordustaotluses kritiseerib hageja uuesti juurdluse kestust, kuid ei palu OLAF-l selles küsimuses seisukohta võtta. Kogu kirjavahetust arvesse võttes võis OLAF seega õigustatult eeldada, et hageja nõue piirdub dokumentidele juurdepääsu taotlusega, mistõttu võttis ta seisukoha ainult selle taotluse suhtes.

27 Teiseks tuleb igal juhul märkida, et määruses nr 1073/1999 puuduvad sätted niisuguse tähtaja kindlaksmääramise kohta, mille möödumisel võib lähtuda sellest, et OLAF on vaikimisi teinud juurdluse lõpetamise taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

28 Samas tuleneb kohtupraktikast, et põhimõtteliselt ei saa selliste sõnaselgete sätete puudumisel, mis määravad juhul, kui institutsioonil on palutud võtta seisukoht, kindlaks tähtaja, mille lõppedes loetakse otsus institutsiooni poolt vaikimisi vastuvõetuks, ja määratlevad selle otsuse sisu, võrdsustada institutsiooni lihtsalt vaikimist otsusega, seadmata sellega kahtluse alla aluslepinguga loodud õiguskaitsevahendite süsteemi (Euroopa Kohtu 9. detsembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-123/03 P: komisjon *vs.* Greencore, EKL 2004, lk I-11647, punkt 45; Üldkohtu 13. detsembri 1999. aasta otsused liidetud kohtuasjades T-189/95, T-39/96 ja T-123/96: SGA *vs.* komisjon, EKL 1999, lk II-3587, punkt 27, ja liidetud kohtuasjades T-190/95 ja T-45/96 Sodima *vs.* komisjon, EKL 1999, lk II-3617, punkt 32).

29 Sellest kohtupraktikast tuleneb samuti, et teatavate eriliste asjaolude esinemisel võib selle põhimõtte jätta kohaldamata, nii et institutsiooni vaikimist või tegevusetust võib erandjuhtudel lugeda vaikimisi keeldumise otsusega samaväärseks (eespool punktis 28 viidatud kohtuotsus komisjon *vs.* Greencore, punkt 45).

30 Samas on määruse nr 1073/1999 artikli 6 lõikes 5 ainult ette nähtud, et „juurdlust toimetatakse katkestamata teatava aja vältel vastavalt juhtumi asjaoludele ja keerukusele”. Määruse artikli 11 lõikes 7 on sarnaselt sätestatud, et „[k]ui juurdlus on kestnud üle üheksa kuu, teatab direktor järelevalvekomiteele selle lõpetamist takistavad põhjused ja juurdluse lõpetamiseks eeldatavalt vajaliku aja”. Järelevalvekomitee teavitamise kohustusest ei teki OLAF-l otsest kohustust seoses tema juurdluste kestusega.

31 Ometi tuleb nentida, et hageja ei ole viidanud ühelegi erilisele asjaolule, mille tõttu võiks erandjuhul võrdsustada OLAF vaikimist vaikimisi keeldumise otsusega.

32 Eespool toodust tuleneb, et hageja nõuded on vastuvõetamatud osas, milles taotletakse Üldkohtult, et viimane tühistaks OLAF väidetavalt vaikimisi tehtud otsuse keelduda juurdluse lõpetamisest.

33 Täiendavalt tuleb lisada, et mis puudutab väidetavat oluliste menetlusnormide ja põhiõiguste rikkumist, siis on küll õige, nagu on märgitud ka määruse nr 1073/1999 põhjenduses 10, et OLAF juurdlusi tuleb toimetada inimõigusi ja põhivabadusi arvesse võttes. Siiski olgu nenditud, et hageja väited, et rikutud on süütuse presumptsiooni, kaitseõigusi ja võimu on kuritarvitatud, ei ole mingil moel tõendatud, mistõttu ei saa need olla tulemuslikud. Isegi kui OLAF on rikkunud neid põhiõigusi, ei muuda see eespool punktides 26–31 tehtud järeldust ega mõjuta kuidagi esimese väite vastuvõetavust.

34 Mis puudutab täpsemini juurdluse kestuse kohta avaldatud kriitikat, siis olgu meenutatud, et kohustus viia haldusmenetlus läbi mõistliku aja jooksul kujutab endast liidu õiguse üldpõhimõtet, mille tagamine on liidu kohtu ülesanne ja mida on osana õigusest heale haldusele korratud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 41 lõikes 1 (vt Üldkohtu 8. juuli 2008. aasta otsus kohtuasjas T-48/05: Franchet ja Byk *vs.* komisjon, EKL 2008, lk II-1585, punkt 273 ja seal viidatud kohtupraktika). Sellest kohtupraktikast tuleneb samuti, et kui menetluse kestust ei ole liidu õigusnormiga sätestatud nagu käesoleval juhul (vt eespool punkt 30), siis tuleb menetlusaja mõistlikkust hinnata kõigi kohtuasjale omaste asjaolude alusel, võttes eelkõige arvesse vaidluse tähtsust huvitatud isiku jaoks, asja keerukust ning poolte käitumist (vt selle kohta 15. oktoobri 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P-C-252/99 P ja C-254/99 P: Limburgse Vinyl Maatschappij jt *vs.* komisjon, EKL 2002, lk I-8375, punkt 187).

35 Sarnaselt hageja seisukohaga tuleb tõdeda, et esmapilgul võib seda, et käesoleva hagi esitamise ajaks oli juurdlus väldanud rohkem kui 41 kuud, pidada erakordselt pikaks menetlusajaks. Siiski ei ole praegusel juhul käesolevale väitele vastamiseks vaja teada, kas niisugune menetlusaeg on õigustatud kõnealuse asja keerukust arvestades, kuivõrd käesolev väide puudutab küsimust, kas kõnealuse juurdluse lõpetamise taotlus jäeti vaikimisi rahuldamata või mitte. Nimelt tuleb sellega seoses rõhutada, et viidatud põhiõiguste võimalikku rikkumist tuleb hinnata selle aja seisuga, kui OLAF juurdluse tulemusel tehakse hagejat puudutav otsus.

Nõue tühistada OLAF otsus, millega keelduti lubamast hagejale juurdepääsu juurdluses teda puudutavatele dokumentidele

Poolte argumendid

36 Hageja väidab, et keeldumine võimaldamast juurdepääsu OLAF juurdlust puudutavatele dokumentidele peab olema piisavalt põhjendatud, mille eelduseks on iga taotletud dokumendi konkreetne ja eraldi uurimine ning juurdluse konfidentsiaalsuse ja tulevaste juurdluste tõhususe mitte hüpoteetilise, vaid tegeliku kaitsevajaduse väljaselgitamine. Samas ei ole käesolevas asjas OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirjas konkreetselt märgitud, kuidas taotletud dokumendid õõnestavad mõnda määruse nr 1049/2001 alusel kaitstud huvi. Hageja väidab samuti, et OLAF kahjustas sellega, et ei võimaldanud talle juurdepääsu teda puudutavatele dokumentidele, pöördumatult tema kaitseõiguste teostamist ja rikkus proportsionaalsuse põhimõtet.

37 Komisjon vaidleb hageja argumentidele vastu.

Üldkohtu hinnang

38 Määrus nr 1049/2001 kajastab oma põhjenduse 1 kohaselt Euroopa Liidu lepingu artikli 1 teises lõigus väljendatud tahet tähistada uut etappi Euroopa rahvaste üha tihedama liidu loomises, kus otsused tehakse nii avalikult kui võimalik ja nii kodanikulähedaselt kui võimalik. Nagu on meenutatud määruse põhjenduses 2, on avalikkuse õigus tutvuda institutsioonide dokumentidega seotud institutsioonide demokraatliku iseloomuga (vt Euroopa Kohtu 21. juuli 2011. aasta otsus kohtuasjas C-506/08 P: Rootsi *vs.* MyTravel ja komisjon, EKL 2011, lk I-6237, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Selle tagamiseks on määrusega nr 1049/2001 seatud eesmärk, nagu nähtub määruse põhjendusest 4 ja artiklist 1, anda üldsusele võimalikult laiaulatuslik juurdepääs institutsioonide dokumentidele (vt eespool punktis 38 viidatud kohtuotsus Rootsi *vs.* MyTravel ja komisjon, punkt 73 ja seal viidatud kohtupraktika).

40 Seda õigust võib aga teatud avalikest või erahuvidest lähtudes piirata. Täpsemalt on nimetatud määruse artiklis 4 kooskõlas põhjendusega 11 ette nähtud erandnormid, mis lubavad institutsioonidel keelata juurdepääsu dokumendile, mille avalikustamine kahjustaks mõnd selle artikliga kaitstud huvi (vt eespool punktis 38 viidatud kohtuotsus Rootsi *vs.* MyTravel ja komisjon, punkt 74 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Ent kuna need erandid teevad erandi üldsuse võimalikult laiaulatuslikust juurdepääsust dokumentidele, tuleb neid tõlgendada ja kohaldada täht-tähelt (vt eespool punktis 38 viidatud kohtuotsus Rootsi *vs.* MyTravel ja komisjon, punkt 75 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 Seega, kui asjaomane institutsioon otsustab keelata juurdepääsu dokumendile, mille avalikustamise taotlus on talle esitatud, on ta üldjuhul kohustatud selgitama küsimust, kuidas juurdepääs sellele dokumendile võib konkreetselt ja tegelikult kahjustada huve, mida kaitseb määruse nr 1049/2001 artiklis 4 sätestatud erand, millele see institutsioon tugineb. Peale selle peab kahjustamise ohtu saama mõistlikult ette näha ja see ei tohi olla ainult oletuslik (eespool punktis 38 viidatud kohtuotsus Rootsi *vs.* MyTravel ja komisjon, punkt 76 ja seal viidatud kohtupraktika).

43 Asjaomane institutsioon võib siiski selles osas lähtuda teatud liiki dokumentidele kohaldatavatest üldistest eeldustest, kuna samalaadiliste dokumentide avalikustamise taotluste suhtes saab kohaldada sarnaseid üldist laadi kaalutlusi (vt Euroopa Kohtu 14. novembri 2013. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-514/11 P ja C-605/11 P: LPN ja Soome *vs.* komisjon, punkt 45 ja seal viidatud kohtupraktika). See üldine eeldus ei välista võimalust tõendada, et asjaomane dokument, mille avalikustamist taotletakse, ei kuulu selle eelduse alla või et kõnealuse dokumendi avalikustamiseks esineb ülekaalukas üldine huvi määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 viimase lauseosa alusel. Samuti ei pea asjaomane institutsioon oma otsuses lähtuma sellest üldisest eeldusest. Tal on alati võimalus hinnata juurdepääsutaotluse esemeks olevaid dokumente konkreetselt ja esitada vastav põhjendus (eespool viidatud kohtuotsus LPN ja Soome *vs.* komisjon, punktid 66 ja 67).

44 Neid põhimõtteid arvesse võttes tuleb hinnata hageja nõudeid osas, milles nendega taotletakse OLAF otsuse mitte lubada hagejale juurdepääsu juurdluses teda puudutavatele dokumentidele tühistamist.

45 OLAF tegi oma peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirjas kindlaks kaheksa dokumenti, millega hageja soovis tutvuda, ning tõi pärast nende dokumentide konkreetset uurimist välja põhjused, miks neid dokumente ei tuleks avaldada.

46 Dokumendid, millele hageja taotles juurdepääsu, on järgmised:

— 27. novembri 2007. aasta vestluse protokoll (edaspidi „dokument 1”);

— OLAF 21. mai 2010. aasta kiri (edaspidi „dokument 2”);

— OLAF 16. oktoobri 2007. aasta asutusesisene otsus uurija määramise kohta (edaspidi „dokument 3”);

— 29. juuli 2010. aasta kohapeal teostatud kontrolli aruanne (edaspidi „dokument 4”);

— OLAF-le adresseeritud kiri, kätte saadud 14. septembril 2010 (edaspidi „dokument 5”);

— OLAF-le adresseeritud kiri, kätte saadud 25. juunil 2009 (edaspidi „dokument 6”);

— OLAF järelevalvekomiteele 19. septembril 2008 esitatud teave, mis käsitleb rohkem kui üheksa kuud väldanud menetlust (edaspidi „dokument 7”);

— välisjuurdluse algatamine 16. oktoobril 2007 (edaspidi „dokument 8”).

47 Kui võtta arvesse hageja esitatud argumente, millega ta põhjendas oma nõuet tühistada OLAF otsus mitte lubada tal taotletud dokumentidele juurdepääsu, siis tuleb kõigepealt kindlaks teha, kas OLAF täitis oma põhjendamiskohustust, ja seejärel hinnata, kas viimati nimetatu argumendid viidatud erandite kohta on põhjendatud, ning viimaks kontrollida, kas esineb ülekaalukas üldine huvi, mille tõttu on kõnealustele dokumentidele juurdepääs õigustatud.

48 Esiteks tuleb tõdeda, et OLAF täitis oma põhjendamiskohustust. Dokumendile juurdepääsu lubamisest keeldunud institutsioon peab esitama põhjenduse, mis võimaldab aru saada ja kontrollida ühelt poolt, kas taotletud dokument kuulub tõesti viidatud erandiga hõlmatud valdkonda, ja teiselt poolt, kas selle erandiga seotud kaitse on tegelikult vajalik (vt Üldkohtu 12. septembri 2013. aasta otsus kohtuasjas T-331/11: Besselink *vs.* nõukogu, punkt 99, ja seal viidatud kohtupraktika).

49 Käesolevas asjas esitas OLAF hagejale selgelt erandid, millele ta vaidlusalustele dokumentidele juurdepääsu võimaldamisest keeldudes tugines, viidates esiteks kõikide nende dokumentidega seoses nii määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmandas taandes sätestatud kontrollimiste, uurimise või audiitorkontrolli eesmärgiga seotud erandile kui ka selle määruse artikli 4 lõike 1 punktis b sätestatud eraelu puutumatuse ja isikupuutumatusega seotud erandile, teiseks dokumentide 1, 3, 4, 7 ja 8 osas määruse artikli 4 lõike 3 esimeses lõigus sätestatud, institutsiooni otsustamisprotsessi kaitsega seotud erandile ja kolmandaks dokumentide 1, 2, 4, 6 ja 7 osas määruse artikli 4 lõike 2 esimeses taandes sätestatud ärihuvide kaitsmisega seotud erandile.

50 OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirja kohaselt koostati dokumendid 1, 3, 4, 7 ja 8 ainult asutusesiseseks kasutamiseks ning need on osa OLAF sisemistest aruteludest ja eelkonsultatsioonidest. Dokumendid 2, 4 ja 5 puudutavad OLAF ja pädevate siseriiklike asutuste vahelist kirjavahetust ning sisaldavad operatiivteavet, mida OLAF ja siseriiklikud asutused teatavatel konkreetsetel juhtudel juurdlustegevuses vahetavad. Dokument 6 puudutab lõpuks kirja ühelt teiselt majandustegevuses osalejalt, kes esitas OLAF-le kasulikku teavet. Kõik need dokumendid kuuluvad määruse nr 1049/2001 artiklis 4 ette nähtud erandite alla. Seejärel kontrollis OLAF ülekaaluka üldise huvi esinemist ning jõudis järeldusele, et konkreetsel juhul see puudub. Sellega seoses rõhutas OLAF, et arvestades pettustevastaste juurdluste eripära ja eelkõige OLAF kogutud andmete konfidentsiaalsust, on vaja selgeid tõendeid, mis näitavad sellise ülekaaluka üldise huvi esinemist, mille tõttu on teatavat juurdlust puudutavate dokumentide avaldamine õigustatud. Lõpuks analüüsis OLAF võimalust lubada taotletud dokumentidega osalist tutvumist, kuid kuna nendes dokumentides sisalduv teave kuulus vähemalt ühe viidatud erandi alla, jõudis ta järeldusele, et niisugust juurdepääsu ei saa lubada.

51 Mis puudutab teiseks asjaolu, kas OLAF otsus mitte lubada hagejal nimetatud dokumentidega tutvuda on põhjendatud viidatud erandite seisukohast, eelkõige määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmandas taandes ette nähtud kontrollimiste, uurimise või audiitorkontrolli eesmärgiga seotud erandi seisukohast, siis on selge, et need kaheksa kõnealust dokumenti kuuluvad tegelikult selle sätte tähenduses uurimise alla ning et uurimine oli nimetatud otsuse vastuvõtmise ajal pooleli.

52 Järelikult oli OLAF-l põhimõtteliselt õigus tugineda määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmandas taandes sätestatud erandile (vt selle kohta Üldkohtu 6. juuli 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-391/03 ja T-70/04: Franchet ja Byk *vs.* komisjon, EKL 2006, lk II-2023, punkt 113).

53 Asjaolu, et dokument on seotud kontrollimise või uurimisega, ei ole iseenesest piisav õigustamaks viidatud erandi kohaldamist. Asjaomane institutsioon on lisaks kohustatud selgitama, kuidas juurdepääs sellele dokumendile võib konkreetselt ja tegelikult kahjustada huvi, mida kaitseb määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõikes 2 ette nähtud erand.

54 Siiski tuleb käesolevas asjas tõdeda, et OLAF esitas oma peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirjas põhjused, miks nende dokumentide avaldamine, millele juurdepääsu temalt taotleti, kahjustab kaitstavat huvi. Seega lisaks sellele, et dokumendid 1–8 puudutasid tõepoolest pooleliolevat juurdlust, tulid mitmes dokumendis ilmsiks eri allikatest kogutud tõendid ja nende avaldamine oleks võinud alarmeerida juurdluse all olevaid isikuid või üksusi juba enne kõikide tõendite kogumist. Sarnaselt võiksid need dokumendid olla tõendiks siseriiklike kohtute menetlustes ja nende avaldamine võiks seega takistada nende tõhusat kasutamist nimetatud kohtute poolt. Peale selle tuli dokumentidest 1, 2, 4, 5 ja 7 välja OLAF strateegia ja tema juurdluse läbiviimise viis. Nende avalikuks tulemine võiks anda infot OLAF töömeetodite kohta käesolevas asjas ja kahjustada seega OLAF tõhusust oma ülesannete täitmisel. Dokumendid 2, 4 ja 5 käsitlevad käesolevas juurdluses toimunud teabevahetust siseriiklike asutustega ja nende avaldamine võiks kahjustada vastastikust usaldust, mis on vältimatult vajalik, et koostöö siseriiklike asutustega sujuks kõnealuses juurdluses tõrgeteta. Nende dokumentide avaldamine teeks samuti avalikuks juurdluse strateegiad, teostatud toimingud ja menetluste tõlgendamise. Lõpuks tuleks, avalikustades niisuguseid dokumente nagu dokument 6 – OLAF-le infot andnud majandustegevuses osaleja kiri –, välja informaatori isik, kelle anonüümsus ei oleks siis enam kaitstud, mis omakorda pärsiks isikute huvi saata võimalike pettuste kohta infot, ning seetõttu jääks OLAF ja komisjon ilma tarvilikust infost, et algatada liidu finantshuvide kaitseks juurdlusi.

55 Kõnealuse juurdluse ebamõistlikult pika kestuse kohta esitatud kriitika tuleb tagasi lükata, kuna see pole tulemuslik. Isegi kui juurdluse kestus osutuks ebamõistlikuks, ei saa see kahtluse alla seada hagejale nimetatud dokumentidele juurdepääsu keelava OLAF otsuse seaduslikkust viidatud erandite osas.

56 Eeltoodu põhjal tuleb järeldada, et OLAF võis õiguspäraselt asuda seisukohale, et nende dokumentide avaldamine, millele juurdepääsu talt taotleti, kahjustaks pooleliolevat juurdlust.

57 Pealegi ei esitanud hageja käesoleva väite toetuseks ühtegi argumenti, et kummutada OLAF järeldust, mille kohaselt ei saanud osalist juurdepääsu võimaldada.

58 Lõpuks, seoses ülekaaluka üldise huviga määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 viimase lause tähenduses tuleb meenutada, et OLAF peadirektori 10. juuni 2011. aasta kirja kohaselt niisugune huvi puudub.

59 Hinnang, et puudub ülekaalukas üldine huvi määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 lõpuosa tähenduses, ei ole vastuolus mitte ühegi õigusnormi ega faktilise asjaoluga.

60 Nimelt tuleb nentida, et ajal, kui OLAF võttis vastu otsuse mitte lubada hagejale juurdepääsu asjaomastele dokumentidele, oli juurdlus pooleli. Lisaks ei ole hageja esitanud Üldkohtule ühtegi üksikasjalikku argumenti, mille põhjal võiks arvata, et OLAF tegi vea, kui ta leidis, et puudub ülekaalukas üldine huvi, mille tõttu võiks kõnealuste dokumentide avaldamine olla määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 alusel õigustatud.

61 Seoses hageja väitega, et ülekaaluks üldine huvi seisneb kaitseõigustes, piisab nendingust, et õigus pääseda juurde dokumentidele ei sõltu erihuvist, mis juurdepääsu taotlejal võib taotletud teabe saamiseks olla või mitte olla (vt selle kohta Euroopa Kohtu 1. veebruari 2007. aasta otsus kohtuasjas C-266/05 P: Sison *vs.* nõukogu, EKL 2007, lk I-1233, punkt 44).

62 Tulemuslik ei ole ka hageja argument, et juurdlustoimikule juurdepääsu keelamine rikub tema kaitseõigusi ja on vastuolus põhiõiguste harta artikliga 42 ja artikli 48 lõikega 2. Sellega seoses olgu esiteks meenutatud, et käesolev hagi esitati määruse nr 1049/2001 alusel pärast seda, kui oli keeldutud dokumentidele juurdepääsu võimaldamisest. Teiseks on selge, et juurdlustegevus ei olnud veel lõppenud ja käesoleva hagi esitamise ajaks ei olnud veel juurdluse põhjal koostatud lõpparuannet ega järelikult ka vastu võetud sellekohast otsust. Lisaks, vastupidi hageja väidetule on tegelikult määruse nr 1049/2001 eesmärk tagada kõikidele isikutele juurdepääs dokumentidele, nii et selle määruse sätete alusel avaldatud dokument muutub avalikult kättesaadavaks.

63 Sellega seoses olgu märgitud, et olenemata määruse nr 1049/2001 alusel esinevatest õigustest ei ole OLAF kohustatud võimaldama isikule, keda pooleliolev juurdlus väidetavalt puudutab, juurdepääsu sellise juurdluse toimiku dokumentidele (vt selle kohta eespool punktis 34 viidatud 8. juuli 2008. aasta kohtuotsus Franchet ja Byk *vs.* komisjon, punktid 255–258).

64 Selle kohta tuleb mainida, et juurdepääs OLAF toimikutes sisalduvatele, tema juurdlust puudutavatele dokumentidele – jättes kõrvale puudutatud isiku õiguse saada protokolli tema vestlusest OLAF-ga – toimub tegelikult järelevalvemenetluse jooksul. Nimelt esitatakse OLAF lõplik soovitus liidu pädevatele asutustele või siseriiklikele asutustele. Kui need asutused kavatsevad juurdluse all olnud isikut – käesolevas asjas hagejat – karistada, siis peavad nad andma talle võimaluse teostada oma kaitseõigusi vastavalt kohaldatavale haldus- või kriminaalmenetlusele. Järelikult on hagejal õigus kasutada nende asutuste kaudu võimalikke õiguskaitsevahendeid vastavalt kohaldatavatele menetluseeskirjadele.

65 Eespooltoodu põhjal võib järeldada, et OLAF-l oli õigus mitte võimaldada juurdepääsu dokumentidele, millega tutvumist oli taotletud, tuginedes seejuures määruse nr 1049/2001 artikli 4 lõike 2 kolmandas taandes ette nähtud erandile.

66 Järelikult tuleb hagi jätta rahuldamata, ilma et oleks vaja analüüsida hageja argumente teiste erandite kohta, millele OLAF viitas, et põhjendada kõnealustele dokumentidele juurdepääsu võimaldamisest keeldumist.

Kohtukulud

67 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna hageja on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud vastavalt komisjoni nõudele välja mõista hagejalt.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kaheksas koda)

otsustab:

1. Jätta hagi rahuldamata.

2. Mõista kohtukulud välja Lian Catinis'lt.

Kancheva Wetter Kreuschitz

Kuulutatud avalikul kohtuistungil Luxembourgis, 21. mail 2014.

Allkirjad